

[Avaleht](#) > ... > [Perekonnaasjad Ja Pärimine](#) > [Vanemlik Vastutus – Lapse Isikuhoidusõigus Ja Suhtlusõigus](#) Spain

Vanemlik vastutus – lapse isikuhoidusõigus ja suhtlusõigus

Sisu koostaja:



European Judicial Network
(in civil and commercial matters)



1 Mida tähendab õiguslik termin „vanemlik vastutus” igapäevaelus? Millised on vanemliku vastutuse kandja õigused ja kohustused?

Hispaania õiguses kasutatakse termini „vanemlik vastutus” asemel tavaliselt terminit „vanema hooldusõigus” (*patria potestad*). See hõlmab õigusi ja kohustusi, mis on füüsilistel isikutel – tavaliselt vanematel – või juriidilistel isikutel, kellele on seadusega või kohtuotsusega antud kohustus kaitsta alaealise isikut ja vara.

Vanema hooldusõigust tuleb alati teostada laste huvides, võttes arvesse nende isiksuseomadusi ning austades nende füüsilist ja vaimset puutumatumust. Vanema hooldusõigus hõlmab järgmisi õigusi ja kohustusi:

1. laste eest hoolitsemine ja nendega koos olemine, nende toitmine, neile hariduse võimaldamine ja nende igakülgse arengu tagamine;
2. laste esindamine ja nende vara valitsemine;
3. otsustamine alaealise hariliku viibimiskoha üle, mida võib muuta ainult mõlema vanema nõusolekul või selle puudumisel kohtu loal.

2 Kellel lasub üldjuhul vanemlik vastutus lapse eest?

Alaealiste lastega seotud vanemlik vastutus on nende vanematel.

Lahusel ja abielulahutuse korral või juhul, kui vanemad ei ela koos, on mõlemal vanemal kõik õigused ja kohustused seoses alaealisega või tema varaga, välja arvatud erandlike asjaolude korral.

Kui vanemad elavad eraldi, teostab vanema hooldusõigust see vanem, kellega koos laps elab. Kuid kui teine vanem esitab taotluse, millele on lisatud põhjendused, võib kohus lapse huvidest lähtudes näha ette vanemate ühise hooldusõiguse või võib vanema hooldusõigusega hõlmatud ülesanded vanemate vahel ära jagada.

3 Kui vanemad ei ole suutelised või ei soovi lapse eest vanemlikku vastutust kanda, kas nende asemele võib määrata mõne teise isiku?

Hispaania õiguse kohaselt võidakse määrata muud sugulased, isikud või asutused, kes peavad kohtu järelevalve all teostama vanemlikku vastutust alaealiste suhtes juhul, kui vanemad ei suuda täita seaduses sätestatud kohustust hoolitseda alaealiste eest või ei täida seda kohustust rahuldavalt.

4 Kuidas lahendatakse vanemliku vastutuse küsimus, kui vanemad lasevad

abielu lahutada või elavad lahus?

Kui vanemad alustavad lahuselu või lahutavad oma abielu, võib vanemliku vastutuse määrata kindlaks järgmiselt:

- mõlema vanema taotluse alusel vanematevahelises kokkuleppes (*convenio regulador*), mille peab heaks kiitma kohus;
- võistleva menetluse raames tehtud kohtuotsusega.

Vanemlik vastutus, mille eesmärk on kaitsta alaealisi, on mõlemal vanemal.

Alaealiste eest hoolitsemiseks tehtud korraldusi võib kirjeldada järgmiselt.

- Hooldusõiguse võib anda ka ainult ühele vanemale. Hooldusõiguseta jäänud vanemale tagatakse suhtlusõigus.
- Võidakse ette näha ühine hooldusõigus, mille puhul alaealised elavad vaheldumisi ühe ja teise vanema juures.
- Erandjuhul, kui asjaolud seda tingivad ja kui see on alaealise huvides, võib kohus vanemate ettepanekul või omal algatusel teha otsuse, millega annab vanema hooldusõiguse kolmandale isikule.

Olukorras, kus alaealise eest hoolitsemine on tehtud ülesandeks ametiasutusele, säilitatakse selline olukord ja isikuhooldusõigust ei anta kummalegi vanemale.

Alaealise eest hoolitsemise kord otsustatakse igal üksikjuhul eraldi, lapse huvisid silmas pidades.

5 Kui vanemad sõlmivad vanemliku vastutuse küsimuses kokkuleppe, siis milliseid vorminõudeid peavad nad järgima, et kokkulepe oleks õiguslikult siduv?

Vanemad, kes jõuavad vanemliku vastutusega seotud küsimustes üksmeelele, peavad esitama allkirjastatud vanematevahelise kokkuleppe, mis sisaldab kõiki kokkulepituid punkte. Muu hulgas peab asjaomane dokument sisaldama sõnaselget kokkulepet järgmise kohta:

- alaealise eest hoolitsemiseks tehtud korraldused;
- vanemate suhtlusõigus;
- vanemliku vastutuse teostamine;
- perekonna ühise eluaseme kasutamine;
- alaealisele makstav elatis.

Vanematevaheline kokkulepe koos avaldusega tuleb esitada asjakohasele esimese astme kohtule. Vanemad peavad selle kohtus kinnitama. Alaealine kuulatakse ära juhul, kui seda peab vajalikuks kohus *ex officio* või kui prokurör, üks pooltest, kohtu tehnilise rühma liige või alaealine laps ise seda taotleb. Pärast arvamuse küsimist prokuröriilt hindab kohtunik kokkuleppeid.

Kohtunik kiidab abikaasade sõlmitud kokkuleppe abielu kehtetuks tunnistamise, lahuselu või abielu lahutamise tagajärgedega tegelemise kohta heaks, kui sellega ei kahjustata laste huve. Kui menetluspooled teevad ettepanekuid lapselaste ja vanavanemate suhtlus- ja külastusõiguse kohta, võib kohtunik need heaks kiita pärast seda, kui on korraldatud istung, millest võtavad osa vanavanemad ja kus nad annavad oma nõusoleku.

Kui kohus jätab kokkuleppe heaks kiitmata, peab ta tegema põhjendatud otsuse. Sellisel juhul peavad abikaasad esitama kohtunikule heakskiitmiseks uue ettepaneku, kui see on asjakohane.

6 Kuidas on võimalik vanemliku vastutuse küsimust kohtuväliselt lahendada, kui vanemad ei jõua kokkuleppele?

Pooltevahelise kokkuleppe saavutamiseks on perelepitus parim alternatiiv kohtuotsusele.

Et sõlmitud kokkulepe oleks täitmisele pööratav, peab kohus selle alati oma otsusega heaks kiitma.

7 Kui vanemad pöörduvad kohtusse, milliseid last käsitlevaid otsuseid saab kohus teha?

Oma otsuse tegemisel lähtub kohtunik alati alaealiste laste huvidest, vältides võimaluse korral vendade-õdede lahutamist, ning teeb pärast laste ärakuulamist (tingimusel, et lapsed on otsustusvõimelised) otsuse järgmiste küsimuste kohta:

- kohtulikud meetmed seoses lapse eest hoolitsemise ja hooldusõigusega, mis on antud ühele või mõlemale vanemale, ning lapsele hariduse andmisega;
- suhtlusõigust käsitlevad vanematevahelised kokkulepped, milles on märgitud kohtumise aeg ja viis ning koht, kus vanemad saavad oma lastega suhelda ja nendega aega veeta;
- erandjuhul võib olla vaja suhtlusõigust piirata või see peatada, kui ilmnevad tõsised asjaolud või kui üks vanematest eksib raskelt ja korduvalt oma kohustuste vastu;
- vanema hooldusõiguse andmine ning vajaduse korral – ja kui see on laste seisukohast asjakohane – sellise otsuse tegemine, millega usaldatakse vanema hooldusõiguse teostamine täielikult või osaliselt ühele vanematest, sealhulgas mõjuvatel põhjustel isiku ilmajätmine vanema hooldusõigusest;
- mõlemalt vanemalt elatise väljamõistmine lapse vajaduste rahuldamiseks, võttes arvesse majanduslikku olukorda ning nähes ette meetmed eesmärgiga tagada elatise tõhusus;
- perekonna ühise eluaseme ja ühiskasutatavate esemete kasutamiseõiguse määramine vanematevahelise kokkuleppe puudumise korral, eelistades seda abikaasat, kellele anti alaealiste laste isikuhooldusõigus.

8 Kui kohus otsustab, et lapse eestkostjaks jääb üks vanem, kas see tähendab, et see vanem võib kõiki lapsega seotud asju otsustada ilma neid enne teise vanemaga arutamata?

Üldjuhul on vanematel ühine hooldusõigus. Mõlemad vanemad jagavad õigust teha otsuseid alaealisega seotud küsimustes ja neid küsimusi lahendada, seda isegi juhul, kui lapse isikuhooldusõigus on antud ainult ühele vanemale.

Juhul kui vanemad ei suuda jõuda üksmeelele otsustes, mille nad võivad või mis tuleks teha seoses alaealise lapsega (näiteks kooli või koolivälise tegevuse valik seoses kooli- ja haridusküsimustega, arsti valik seoses tervishoiuküsimustega, isiklike küsimuste alla kuuluv nime või usulise hariduse valik või alaealise elukoha või elukohariigi valik jne), ning kui vastastikuse kokkuleppe saavutamine on osutunud võimatuks, võib üks vanematest pöörduda vaidluse lahendamiseks kohtu poole.

Pärast mõlema vanema ja lapse (tingimusel, et laps on otsustusvõimeline) ärakuulamist teeb kohus otsuse, millega annab otsuste tegemise õiguse ühele vanematest. Kui erimeelsused jätkuvad või kui tekib mõni muu põhjus, mis raskendab olulisel määral vanema hooldusõiguse teostamist, võib kohus anda otsuste tegemise õiguse täielikult või osaliselt ühele vanematest või võib need ülesanded vanemate vahel ära jagada. Kõik need meetmed võetakse kuni kaheks aastaks.

9 Kui kohus määrab lapse vanemate ühise eestkoste alla, mida see igapäevaelus tähendab?

Juhul kui vanematele antakse alaealise suhtes ühine hooldusõigus, kannavad vanemad igapäevaselt lapse eest vaheldumisi hoolt eelnevalt kindlaksmääratud perioodide kaupa. Ühise isikuhooldusõiguse korraldus võib varieeruda: tavaliselt hoolitseb üks vanem lapse eest igal teisel nädalal või jagavad vanemad omavahel tööpäevad ja kumbki vanem hoolitseb lapse eest igal teisel nädalavahetusel.

Vanemad jagavad omavahel kõik pühade- ja puhkuseperioodid.

10 Millisesse kohtusse või ametiasutusse peab esitama avalduse seoses

vanemliku vastutusega? Milliseid vorminõudeid peab järgima ning millised dokumendid avaldusele lisama?

Lahuselu või abielu lahutamist vastastikusel kokkuleppel käsitlevates abieluasjades on pädev see esimese astme kohus, kelle tööpiirkonnas asub abikaasade viimane ühine elukoht või avalduse esitaja elukoht.

Kui abieluasi lahendatakse hagimenetluse raames, siis on pädev abikaasade ühise elukoha järgne esimese astme kohus ning kui abikaasad elavad eri kohtualluvuspiirkondades, võib hageja valida kas selle kohtu, kelle tööpiirkonnas asub abikaasade viimane ühine elukoht, või kostja elukohajärgse kohtu.

Kui isikul ei ole kindlat aadressi või elukohta, võib hageja omal valikul teda hageda selle paiga kohtus, kus isik sel hetkel asub, või tema viimase elukoha järgses kohtus. Kui kohtualluvust ei ole siiski võimalik selliselt kindlaks määrata, on pädev hageja registripõhise aadressi järgne kohus.

Menetlustes, mis käsitlevad eranditult alaealiste laste eest hoolitsemist, nende isikuhooldusõigust ja ülalpidamist ning mille poolteks on vanemad, kes ei ole teineteisega abielus, on pädev see esimese astme kohus, kelle tööpiirkonnas asub vanemate viimane ühine elukoht. Kui vanemad elavad eri kohtualluvuspiirkondades, võib hageja valida kas kostja elukohajärgse kohtu või alaealise elukohajärgse kohtu.

Abielu lahutamise avaldusele tuleb lisada abielu sõlmimise tunnistus rahvastikuregistrist ja kui see on asjakohane, siis kõikide laste sünnitõendid, samuti dokument (dokumendid), millele abikaasa võib oma õiguste osas tugineda. Kui nõutakse vara jagamist käsitlevate meetmete võtmist, peab hageja esitama oma valduses olevad dokumendid, mis võimaldavad hinnata tema abikaasa ja kui see on asjakohane, siis laste, rahalist olukorda. Nende dokumentide hulka kuuluvad näiteks maksudeklaratsioonid, palgatõendid, kontoväljavõtted, kinnisvara omandiõigust kinnitavad dokumendid või registreerimistunnistused.

11 Milline on menetluse kord sellistes asjades? Kas on võimalik kohaldada kiirmenetlust?

Nende juhtumite puhul kohaldatakse järgmisi menetlusi.

Kui vanemad on jõudnud kokkuleppele, kohaldatakse juhul, kui vanemad ei ole abielus, lahuselu ja abielu lahutamise puhul ning alaealiste laste eest hoolitsemise, nende isikuhooldusõiguse ja ülalpidamisega seotud lõplike meetmete vastuvõtmiseks tsiviilkohtumenetluse seaduse (*Ley de Enjuiciamiento Civil*) artiklis 777 sätestatud vastastikusel kokkuleppel toimuvat menetlust.

Kui vanematevaheline kokkulepe puudub ja vanemad ei ole abielus, kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklites 770 ja 774 sätestatud võistlevat menetlust ka perekonnaasjade ja alaealisi käsitlevate asjade puhul. Kiireloomuliste asjade puhul võib taotleda meetmete võtmist järgmiste menetluste kohaselt.

Enne seda, kui esitatakse avaldus abielu kehtetuks tunnistamiseks, lahuselu võimaldamiseks,

abielu lahutamiseks, või menetlustes, milles käsitletakse alaealiste laste eest hoolitsemist, nende isikuhooldusõigust või ülalpidamist, võib võtta ajutisi meetmeid. Seda reguleeritakse tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklitega 771 ja 772.

Sõnaselgelt on sätestatud, et kui on põhjust kiiresti tegutseda, võib meetmeid võtta viivitamata samal päeval ja tsiviilseadustiku (*Código Civil*) artiklis 102 osutatud eesmärkidel.

Sarnaselt eespool kirjeldatud juhtudega võib võtta ajutisi meetmeid tulenevalt abieluasjas või alaealistega seotud menetluses esitatud avalduse vastuvõtmisest. Seda reguleeritakse tsiviilkohtumenetluse seaduse artikliga 773.

12 Kas menetluskulude katteks on võimalik saada menetlusabi?

Isik võib saada täielikult või osaliselt tasuta õigusabi, kui ta esitab tõendid selle kohta, et ta vastab tasuta õigusabi seaduses (*Ley de Asistencia Jurídica Gratuita*) sätestatud tasuta õigusabi saamise tingimustele. (Vt

13 Kas vanemliku vastutuse kohta tehtud otsuse saab edasi kaevata?

Et teha kindlaks, milliseid otsuseid on võimalik edasi kaevata, tuleb vaadelda eraldi kõiki võimalikke otsuseid, mis on seotud vanemliku vastutusega.

- Kõigi võistleva menetluse raames tehtud otsuste peale saab esitada apellatsiooni provintsikohtule.
- Vastastikusel kokkuleppel toimuva menetluse raames tehtud otsuseid saab edasi kaevata provintsikohtusse, kuid üksnes juhul, kui vastuvõetud meede erineb vanematevahelise kokkuleppe tingimustest.

Seadusega ei ole ette nähtud õigust esitada apellatsiooni esialgseid ajutisi meetmeid või ajutisi meetmeid käsitlevate otsuste peale või vanema hooldusõiguse teostamist käsitlevate otsuste peale.

14 Teatavatel juhtudel võib osutada vajalikuks taotleda kohtult või mõnelt muult ametiasutuselt vanemlikku vastutust käsitleva otsuse täitmist. Milline on menetluse kord sellisel juhul?

Kui vanemlikku vastutust käsitlevat kohtuotsust ei täideta vabatahtlikult, võib asjaomase otsuse teinud esimese astme kohtule esitada avalduse, milles taotletakse täitmata jäetud meetme või meetmete täitmisele pööramist.

Avalduses tuleb märkida, millise otsuse täitmist taotletakse ja kelle vastu tuleb täitmisele pööramise menetlust alustada.

15 Mida tuleb teha, et muu liikmesriigi kohtu vanemlikku vastutust käsitlevat otsust selles liikmesriigis tunnustataks ja täidetaks?

Otsuseid, mis on liikmesriigis tehtud abieluasjades seoses abikaasade ühise lapse suhtes vanemliku vastutuse teostamisega ja mis kuuluvad täitmisele asjaomases liikmesriigis ning millest on teavitatud, tunnustatakse Hispaanias iga huvitatud isiku taotluse alusel ühegi erimenetluse järgimist nõudmata kooskõlas nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrusega (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega. Seda määrust kohaldatakse enne 1. augustit 2022 algatatud kohtumenetlustes tehtud lahendite suhtes, enne 1. augustit 2022 ametlikult koostatud või registreeritud ametlike dokumentide suhtes ning selliste kokkulepete suhtes, mis muutusid kokkuleppe sõlmimise liikmesriigis täidetavaks enne 1. augustit 2022. Pärast seda kuupäeva kohaldatakse 25. juuni 2019. aasta määrust (EL) 2019/1111.

Täitmisele pööramiseks tuleb esitada asjakohane taotlus selle koha kohtule, kus alaealine viibib ja kus täitmisele pööramist taotletakse. Taotlusele tuleb lisada selle otsuse koopia, mille täitmisele pööramist taotletakse, ja see peab vastama kõigile autentsuse tõendamiseks vajalikele tingimustele kooskõlas V lisas esitatud standardvormiga. Advokaadi ja õigusesindaja olemasolu on vajalik.

16 Millisesse kohtusse pean ma selles liikmesriigis pöörduma, et vaidlustada muu liikmesriigi kohtu vanemlikku vastutust käsitleva kohtuotsuse tunnustamine ja täitmine? Milline on menetluse kord eespool nimetatud juhtudel?

Et vaidlustada Hispaanias teises liikmesriigis vanemliku vastutuse kohta tehtud otsuse tunnustamine, peab isik pöörduma selle esimese astme kohtu poole, kellele on esitatud tunnustamise taotlus, ning väitma, et eksisteerivad määruses (EÜ) nr 2201/2003 ja hiljem määruses (EL) 2019/1111 sätestatud mittetunnustamise alused.

Need alused on järgmised:

- a) kui selline tunnustamine on ilmselt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus taotletakse tunnustamist, võttes arvesse lapse parimaid huve;
- b) kui see on tehtud tagaselja ja algatamist käsitlevat või samaväärset dokumenti ei ole kõnealusele isikule kätte toimetatud piisavalt aegsasti ja viisil, et ta oleks saanud korraldada enda kaitset, välja arvatud juhul, kui on tõendatud, et see isik on lahendi sõnaselgelt heaks kiitnud;
- c) iga sellise isiku taotlusel, kes väidab, et lahend kahjustab tema vanemlikku vastutust, kui lahend on tehtud ilma seda isikut ära kuulamata;
- d) juhul ja niivõrd, kui see on vastuolus hilisema vanemlikku vastutust käsitleva lahendiga, mis tehti liikmesriigis, kus taotletakse tunnustamist;
- e) juhul ja niivõrd, kui see on vastuolus hilisema vanemlikku vastutust käsitleva lahendiga, mis on tehtud teises liikmesriigis või mitteliikmesriigis, kus on lapse harilik viibimiskoht, tingimusel et hilisem lahend vastab tingimustele, mis on vajalikud selle tunnustamiseks liikmesriigis, kus seda taotletakse, või
- f) kui ei järgitud artiklis 82 sätestatud menetlust.

17 Millist õigust kohaldab kohus vanemlikku vastutust käsitlevas menetluses, kui laps või pooled ei ela selles liikmesriigis või on eri kodakondsusega?

Kohaldatakse alaealise hariliku viibimiskoha õigust vastavalt vanemliku vastutuse ja lastekaitsemeetmetega seotud kohtualluvust, kohaldatavat seadust, tunnustamist, kohtuotsuste täitmist ja koostööd käsitlevale 1996. aasta Haagi konventsioonile.

See veebileht on osa veebisaidist [Your Europe](#).

Andke meile [tagasisidet](#) selle kohta, kui kasulik see teave on.

Viimati uuendatud: 13/03/2026

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.